

УДК 165:62

К. Бойчук, Т. Матюх, к. філос. н.

Національний університет водного господарства та природокористування, м.Рівне
(Україна)

ТЕХНОСОФСЬКА КОНЦЕПЦІЯ МИКОЛИ БЕРДЯЄВА

К. Boichuk, T.M. Matiukh, Ph.D.

THE TECHNICAL CONCEPT OF NIKOLAI BERDYAEV

Техніка проникнула у кожен сферу людського життя та людської діяльності. Гостро вторгнення техніки в життя людства у ХХ ст. сприймали російські мислителі, зокрема відомий філософ М. Бердяєв. Тема технологічної агресії, особливості феномену «техніки», вплив техніки на життя сучасного суспільства займає велике місце в таких його роботах, як «Сенс історії», «Царство духа і царство кесаря» та ін.

Входження техніки в життя людства Бердяєв порівнює з революційним переворотом. При цьому технічна революція представляється мислителю значно більш радикальною, ніж, наприклад, Французька революція. «Я думаю, – пише Бердяєв, – Машина не тільки підкорює людині природні стихії, але й підкорює саму людину» [1; 164]. Бердяєв стверджує, що машина накладає відбиток свого зразка на дух людини. Вчений приходять до висновку, що цивілізація, її технічне втілення, знеособлює людину, знищує її як особистість: «Культура втрачає духовність... Розвиток техніки веде до винищення духовності» [1; 168]. З розвитком техніки Бердяєв пов'язує багато трагічних тенденцій в історії ХХ ст. Проходить запаморочливе прискорення всіх процесів. Відбувається гострий процес дегуманізації, і він є логічним наслідком росту людської могутності. У цьому парадокс. Але на рубежі століть, в епоху гострої соціокультурної кризи, знедуховлене, знеособлене, міщанське суспільство, як пише мислитель, не могло бути врятованим таким чином: «Техніка дає в руки людей страшні знаряддя винищення і насильства. Група людей, яка захопила владу за допомогою техніки, може тиранічно керувати світом». І тому питання про духовний стан людей постає як питання життя і смерті... Влада техніки досягає меж об'єктивації людського існування, перетворюючи людину в річ. Для Бердяєва машина і техніка мають космогонічне значення, з технікою він пов'язує можливість кінця історії: «Це новий день творіння або нова ніч його. Точніше кажучи, ніч, тому що сонячне світло може потьмяніти» [2; 301]. Наслідком технічного розвитку, стрімкого входження техніки в усі сфери людського життя Бердяєв вважає зростання відчуження в суспільстві. За його оцінкою, «держава стає все більш тоталітарною, вона не хоче визнавати жодних меж своєї влади... Людина стає засобом нелюдського процесу, вона лише функція виробничого процесу. Людина оцінюється утилітарно, за її продуктивністю. Це є відчуженням людської природи і руйнуванням людини». [2; 303]

Згідно з Бердяєвим, існування людини в світі техніки стає все більш абсурдним. Людина повинна подолати дегуманізуючий вплив технізації. Однак прагнути до прямого заперечення техніки безглуздо. Потрібно не заперечувати техніку, вважає філософ, а підпорядкувати її духу... Тільки з'єднання соціального руху з духовним рухом може вивести людину зі стану роздвоєності і розгубленості. Тільки через духовне начало, яке є зв'язком людини з Богом, людина робиться незалежною і від природної необхідності, і від влади техніки. Але розвиток духовності в людині означає не відречення від природи і техніки, а оволодіння ними.

Література

1. Бердяєв Н.А. Смысл истории. – М.: Мысль, 1990. – 176 с.
2. Бердяєв Н.А. Царство Духа и Царство Кесаря. М.: Республика, 1995. – 375 с.